

Byla C-197/23**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2023 m. kovo 24 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:*Sąd Apelacyjny w Warszawie* (Lenkija)**Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:**

2022 m. balandžio 28 d.

Ieškovė:

S. S.A.

Atsakovė:

C. sp. z o.o.

Pagrindinės bylos dalykas

Apeliacinis skundas dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo, kuriuo atmestas S. S. A. ieškinys, pareikštas C. sp. z o.o., dėl 4 572 648,00 PLN ir palūkanų mokėjimo pagal *Ustawa z 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji* (1993 m. balandžio 16 d. Įstatymas dėl kovos su nesąžininga konkurencija) 15 straipsnio 1 dalies 4 punktą

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnio, 6 straipsnio 1 ir 3 dalių ir 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, siejamų su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu, išaiškinimas. Prejudiciniai klausimai pateikti remiantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 267 straipsniu.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnis, 6 straipsnio 1 ir 3 dalys ir 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejami su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinami taip, kad Europos Sąjungos valstybės narės pirmosios instancijos teismas, sudarytas iš vieno šio teismo teisėjo, nagrinėti bylą paskirto akivaizdžiai pažeidžiant nacionalinės teisės nuostatas dėl bylų paskirstymo, kolegijų sudarymo ir jų sudėties pakeitimo, nėra pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas, užtikrinantis veiksmingą teisinę gynybą?

2. Ar Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnis, 6 straipsnio 1 ir 3 dalys ir 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejami su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama taikyti nacionalinės teisės nuostatas, kaip antai *Ustawa z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych* (2001 m. liepos 27 d. Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymas) (suvestinė redakcija: *Dz. U.* 2020, 2072 pozicija su pakeitimais) 55 straipsnio 4 dalies antrą sakinį, siejamą su *Ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw z 20 grudnia 2019 r.* (2019 m. gruodžio 20 d. Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymas, Aukščiausiojo Teismo įstatymas ir kai kurie kiti įstatymai) (*Dz. U.* 2020, 190 pozicija) 8 straipsniu, tiek, kiek jomis antrosios instancijos teismui draudžiama pagal *Ustawa z 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego* (1964 m. lapkričio 17 d. Civilinio proceso kodeksas) (suvestinė redakcija: *Dz. U.* 2021, 1805 pozicija su pakeitimais) 379 straipsnio 4 punktą procesą nacionaliniame pirmosios instancijos teisme pripažinti negaliojančiu dėl to, kad šio teismo sudėtis neteisėta, teismas netinkamai suformuotas ar jame posėdžiavo asmuo, neįgaliotas ar nekompetentingas priimti sprendimą, šį pripažinimą negaliojančiu taikant kaip teisinę sankciją, užtikrinančią veiksmingą teisinę gynybą, kai teisėjas nagrinėti bylą paskirtas akivaizdžiai pažeidžiant nacionalinės teisės nuostatas dėl bylų paskirstymo, kolegijų sudarymo ir jų sudėties pakeitimo?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

Europos Sąjungos sutartis: 2 straipsnis, 6 straipsnio 1 ir 3 dalys, 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa

Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo: 267 straipsnis

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija: 47 straipsnis

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos ir nacionalinių teismų sprendimai

Ustawa z 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (1993 m. balandžio 16 d. Įstatymas dėl kovos su nesąžininga konkurencija) (suvestinė redakcija: *Dz. U.* 2022, 1233 pozicija): 15 straipsnio 1 dalies 4 punktas

Ustawa z 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (1964 m. lapkričio 17 d. Civilinio proceso kodeksas) (suvestinė redakcija: *Dz. U.* 2021, 1805 pozicija su pakeitimais, toliau – KPC): 47 straipsnio 1 dalis, 59 straipsnis, 232 straipsnio antras sakinytis, 323 straipsnis, 378 straipsnio 1 dalis, 379 straipsnio 4 punktas, 386 straipsnis

Pagal KPC 379 straipsnio 4 punktą, nurodytą antrajame prejudiciniame klausime, „[p]rocesas yra negaliojantis, jeigu būtų išnagrinėjęs neteisėtai sudėties teismas arba jeigu nagrinėjant būtų dalyvavo teisėjas, kuris pagal įstatymą turėjo būti nušalintas“.

Ustawa z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (2001 m. liepos 27 d. Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymas) (suvestinė redakcija: *Dz. U.* 2020, 2072 pozicija su pakeitimais, toliau – USP): 45 straipsnis, 47a straipsnis, 47b straipsnis ir 55 straipsnio 4 dalis

USP 55 straipsnio 4 dalyje, nurodytoje antrajame prejudiciniame klausime, nustatyta: „Teisėjai gali nagrinėti visas bylas jų paskyrimo vietoje, taip pat kituose teismuose įstatyme nustatytais atvejais (teisėjo kompetencija). Bylų paskirstymą, kolegijų sudarymą ir jų sudėties pakeitimą reglamentuojančios nuostatos neriboja teisėjo kompetencijos ir jomis negali būti remiamasi siekiant konstatuoti, kad teismo sudėtis neteisėta, kad teismas netinkamai suformuotas ar kad jam priklauso asmuo, neįgalotas ar nekompetentingas priimti sprendimą.“

Ustawa z 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (2019 m. gruodžio 20 d. Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymas, Aukščiausiojo Teismo įstatymas ir kai kurie kiti įstatymai) (*Dz. U.* 2020, 190 pozicija, toliau – pakeitimo įstatymas): 1 straipsnis (kuriuo į USP 55 straipsnį įtraukta pirmiau nurodytos redakcijos 4 dalis), 8 straipsnis

Pagal pakeitimo įstatymo 8 straipsnį, nurodytą antrajame prejudiciniame klausime, „1 straipsniu pakeista įstatymo 55 straipsnio 4 dalies nuostata taip pat taikoma iki šio įstatymo įsigaliojimo išskeltoms ar baigtoms nagrinėti byloms“.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 23 grudnia 2015 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (2015 m. gruodžio 23 d. Teisingumo ministro įsakymas dėl Bendrosios kompetencijos teismų darbo tvarkos taisyklių) (*Dz. U.* 2015, 2316 pozicija, toliau – 2015 m. taisyklės): 43 straipsnio 1 dalis, 49 straipsnis, 52b straipsnis ir 52c straipsnis

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 18 czerwca 2019 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (2019 m. birželio 18 d. Teisingumo ministro įsakymas dėl Bendrosios kompetencijos teismų darbo tvarkos taisyklių) (*Dz. U.* 2019, 1141 pozicija, toliau – 2019 m. taisyklės): 2 straipsnio 16 punktas, 61 straipsnio 3 dalis ir 138 straipsnio 3 dalis

Ustawa z 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (1974 m. birželio 26 d. Darbo kodeksas) (suvestinė redakcija: *Dz. U.* 2022, 1510 pozicija): 167² straipsnis ir 167³ straipsnis

2019 m. lapkričio 21 d. *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) sprendimas III PK 162/18; 2019 m. gruodžio 5 d. Aukščiausiojo Teismo nutarimas III UZP 10/19; 2020 m. vasario 28 d. Aukščiausiojo Teismo nutartis III CSK 225/19; 2021 m. sausio 12 d. Aukščiausiojo Teismo nutartis IV CSK 275/20; 2021 m. vasario 16 d. Aukščiausiojo Teismo nutarimas III CZP 9/20; 2021 m. birželio 2 d. Aukščiausiojo Teismo nutartis V CSK 52/21; 2022 m. balandžio 29 d. Aukščiausiojo Teismo nutartis III CZP 77/22; 2022 m. gegužės 26 d. Aukščiausiojo Teismo nutarimas III CZP 86/22

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 2018 m. balandžio 27 d. S. S.A., įsisteigusi S., pareiškė ieškinį C. sp. z o.o., įsisteigusiai V., pagal 1993 m. balandžio 16 d. Įstatymo dėl kovos su nesąžininga konkurencija 15 straipsnio 1 dalies 4 punktą dėl 4 572 648,00 PLN ir įstatyme numatytų palūkanų, skaičiuojamų nuo ieškinyje nurodytų datų ir sumų, mokėjimo. Atsakovė prašė ieškinį atmesti.
- 2 2018 m. rugsėjo 27 d. nurodymu XVI Wydział Gospodarczy Sąd Okręgowego w . (V. apygardos teismo XVI komercinių bylų skyrius) pirmininkė nurodė perduoti bylą į atsitiktinio bylų paskirstymo sistemą (toliau – SLPS), kad ji būtų paskirta nagrinėti atsitiktine tvarka. Remiantis 2018 m. rugsėjo 28 d. atsitiktinio paskyrimo ataskaita, šiuo būdu kaip teisėja pranešėja byloje XVI GC 932/18 buvo paskirta teisėja E. T.
- 3 2019 m. sausio 30 d. teisėjos E. T. nurodymu posėdžio data paskirta 2019 m. kovo 11 d. Teisėja E. T. buvo nurodyta kaip bylą nagrinėjančios kolegijos pirmininkė. 2019 m. vasario 7 d. nurodymu teisėja E. T. pakeitė posėdžio datą iš 2019 m. kovo 11 d. į 2019 m. kovo 25 d. Nurodyme nebuvo nurodytos nei posėdžio datos, nei bylą nagrinėjančios kolegijos pirmininko pakeitimo priežastys.
- 4 2019 m. kovo 25 d. įvyko posėdis, jam pirmininkavo teisėja J. K. Bylos XVI GC 932/18 medžiagoje, apimančioje laikotarpį nuo 2018 m. rugsėjo 28 d. (kai teisėja E. T. buvo paskirta atsitiktine tvarka SLPS sistemoje) iki 2019 m. kovo 25 d. (pirmojo posėdžio, kuriam pirmininkavo teisėja J. K., data), nėra jokių dokumentų, kurie sudarytų pagrindą keisti teisėją pranešėją. Kiti teismo posėdžiai, paskirti bylai nagrinėti, 2019 m. liepos 8 d. ir 2019 m. rugsėjo 2 d. vyko pirmosios instancijos teisme, kurį sudarė teisėja J. K. 2019 m. rugsėjo 16 d. V. apygardos

teismas, kurį sudarė vienintelė teisėja J. K., priėmė sprendimą atmesti ieškinį. SLPS sistemoje teisėjas pranešėjas byloje XVI GC 932/18 nebuvo pakeistas.

- 5 2019 m. spalio 27 d. apeliaciniu skundu ieškovė apskundė visą pirmosios instancijos teismo sprendimą. 2020 m. liepos 31 d. atsiliepime į apeliacinį skundą atsakovė prašė jį atmesti.
- 6 Dėl ieškovės apeliacinio skundo byla XVI GC 932/18 buvo išsiųsta apeliaciniam teismui ir užregistruota numeriu VII AGa 738/20. 2021 m. gegužės 11 d. nutartimi *Sąd Apelacyjny w W.* (V. apeliacinis teismas), vadovaudamasis 2019 m. taisyklių 138 straipsnio 3 dalimi, nutarė grąžinti bylą V. apygardos teismui, kad prie jos būtų pridėti šie dokumentai: 1) skyriaus pirmininko arba skyriaus pirmininko pavaduotojo nurodymas, pagal kurį teisėja J. K. nuo 2019 m. kovo 25 d. paskirta nagrinėti bylą kaip teisėja pranešėja vietoj atsitiktine tvarka paskirtos teisėjos E. T., ir nurodyti bylos perdavimo teisėjai J. K. teisinį pagrindą, taip pat priežastis, kurios sudarė pagrindą pakeisti teismo sudėtį; 2) skyriaus pirmininko arba skyriaus pirmininko pavaduotojo nurodymas, pagal kurį teisėja J. K. turėjo, kaip pavaduojanti teisėja, nesant teisėjos E. T. atlikti veiksmus 2019 m. kovo 25 d. teismo posėdyje, kartu paaiškinant, ar teisėja E. T. nedalyvavo dėl atostogų (kasmetinių atostogų, atostogų dėl asmeninių priežasčių), ar dėl kitų pateisinamų priežasčių; 3) skyriaus pirmininko arba skyriaus pirmininko pavaduotojo nurodymas, kuriuo nustatomas 2019 m. kovo 25 d. pavadavimo planas, ir 4) teisėjos J. K. 2019 m. kovo 25 d. nurodymas, kuriuo jai buvo paskirta byla XVI GC 932/18.
- 7 Atsiliepime į 2021 m. gegužės 11 d. V. apeliacinio teismo nutartį, pateiktame 2021 m. gegužės 24 d. raštu, V. apygardos teismo XVI komercinių bylų skyriaus pirmininkė pateikė V. apeliacinio teismo pirmininkui bylos XVI GC 932/18 medžiagą ir kartu su ja – šiuos dokumentus: 1) 2021 m. gegužės 19 d. XVI komercinių bylų skyriaus raštinės vedėjo tarnybinį pranešimą, pagal kurį teisėjos J. K. 2019 m. kovo 25 d. nurodymas dėl bylos XVI GC 932/18 perėmimo per klaidą buvo pridėtas prie kitos bylos medžiagos; 2) 2019 m. kovo 25 d. nurodymą, kad byla XVI GC 932/18 perima teisėja J. K.; 3) 2019 m. kovo 25 d. nurodymą dėl budinčios teisėjos (J. K.) paskyrimo nagrinėti bylą 2019 m. kovo 25 d. teismo posėdyje dėl teisėjos E. T. pateisinamo neatvykimo.
- 8 2021 m. birželio 16 d. nurodymu byla vėl buvo grąžinta apygardos teismui, kad šis per 3 dienas įvykdytų 2021 m. gegužės 11 d. nutarties 2 punktą – paaiškintų, ar teisėja E. T. neatvyko į darbą dėl atostogų (kasmetinių atostogų, atostogų dėl asmeninių priežasčių), ar dėl kitų pateisinamų priežasčių. Kadangi 2021 m. birželio 16 d. nurodymas nebuvo įvykdytas laiku, 2021 m. liepos 29 d. nutartimi V. apeliacinis teismas informavo *Prokurator Regionalny w Warszawie* (Varšuvos apygardos prokuroras), kad reikalingas jo dalyvavimas byloje. 2021 m. rugpjūčio 5 d. raštu V. apygardos teismo XVI komercinių bylų skyriaus pirmininkė paaiškino, kad teisėjos E. T. 2019 m. kovo 25 d. nebuvo darbe dėl atostogų dėl asmeninių priežasčių. 2021 m. rugpjūčio 25 d. raštu į bylą įsitraukė apygardos prokuroras.

- 9 2021 m. rugsėjo 20 d. bylą nagrinėjo antrosios instancijos teismas. Pirmininkas informavo šalis apie teisinę problemą, susijusią su pirmosios instancijos teismo sudėties nekintamumo principo pažeidimu.
- 10 Siekdamas nustatyti, dėl kokių priežasčių byloje XVI GC 932/18 buvo pažeistas teismo sudėties nekintamumo principas, V. apeliacinis teismas 2021 m. rugsėjo 28 d. nutartimi įpareigojo V. apygardos teismo pirmininką per dvi savaites pateikti šią informaciją: 1) nurodyti teisėjos E. T. 2019 m. kovo 25 d. posėdžiams paskirtų bylų skaičių ir jų numerius; 2) paaiškinti, ar teisėja J. K. visose 2019 m. kovo 25 d. nagrinėtose bylose atliko pavaduojančios teisėjos funkcijas; 3) pateikti 2019 m. kovo 25 d. nagrinėti paskirtų bylų, kurias teisėja J. K. perėmė nagrinėti pagal 2015 m. taisykles arba kitu teisiniu pagrindu, numerius; 4) nurodyti, ar teisėja E. T. 2018 m. ir 2019 m. naudojosi atostogomis dėl asmeninių priežasčių tomis dienomis, kai buvo paskirti posėdžiai, ir, jei taip, nurodyti šių posėdžių kalendorines datas ir kiekvienai dienai suplanuotų nagrinėti bylų numerius; 5) jei į 4 punkte pateiktą klausimą būtų atsakyta teigiamai, paaiškinti, ar teisėja J. K. teismo posėdžiuose atliko pavaduojančios teisėjos funkcijas tomis dienomis, kai teisėja E. T. atostogavo dėl asmeninių priežasčių ir jai buvo suplanuota posėdžių; 6) jei į 5 punkte pateiktą klausimą būtų atsakyta teigiamai, nurodyti, ar teisėja J. K. atlikdama pavaduojančios teisėjos funkcijas posėdžiuose, perėmė kurią nors iš bylų pagal 2015 m. taisykles; 7) pateikti posėdžių, suplanuotų tais mėnesiais, kai teisėja E. T. atostogavo dėl asmeninių priežasčių posėdžių dienomis, skaičių ir paaiškinti posėdžių datas atskirose bylose, kurių posėdžių dienomis teisėja E. T. atostogavo. V. apygardos teismo pirmininkas nepateikė V. apeliaciniam teismui prašomos informacijos.
- 11 2021 m. spalio 18 d. raštu V. apygardos teismo pirmininkas, pateikdamas V. apeliacinio teismo 2021 m. rugsėjo 28 d. nutarties kopiją, paprašė V. apeliacinio teismo pirmininkės patikrinti įpareigojimo pateikti nurodytą informaciją teisingumą.
- 12 Nei V. apeliacinio teismo pirmininkė, nei šio teismo pirmininkės pavaduotoja nepranešė antrosios instancijos teismui apie administracinės priežiūros veiksmus, kurių būtų buvę imtasi dėl nurodyto rašto.
- 13 2021 m. gruodžio 1 d. raštu V. apeliacinis teismas paprašė V. apygardos teismo pirmininko persvarstyti 2021 m. rugsėjo 28 d. nutarties vykdymą. 2021 m. gruodžio 29 d. raštu V. apygardos teismo pirmininkas nurodė, kad jis visiškai palaiko poziciją, išreikštą 2021 m. spalio 18 d. rašte V. apeliacinio teismo pirmininkei, kuriai 2021 m. spalio 27 d. rašte pritarė V. apeliacinio teismo pirmininkės pavaduotoja.
- 14 2022 m. vasario 7 d. raštu V. apeliacinis teismas paprašė V. apeliacinio teismo pirmininkės pavaduotojos apsvarstyti galimybę dėl V. apygardos teismo pirmininko imtis administracinės priežiūros veiksmų, kad šis įvykdytų 2021 m. rugsėjo 28 d. V. apeliacinio teismo nutartį. Šiame rašte nurodyta, kad iš 2021 m. gruodžio 29 d. V. apygardos teismo pirmininko rašto matyti, jog jo atsisakymą

vykdyti 2021 m. rugsėjo 28 d. nutartį 2021 m. spalio 27 d. raštu palaikė V. apeliacinio teismo pirmininkės pavaduotoja. V. apeliacinis teismas paprašė pateikti šį raštą, nes **jo turinys**, teisėjų kolegijos nuomone, **yra susijęs su kišimusi į apeliacinio teismo administracinę veiklą prižiūrinčios institucijos įrodymų vertinimo eigą**. Be to, buvo pranešta, kad apeliacinis teismas svarsto galimybę pateikti teisinį klausimą Europos Sąjungos Teisingumo Teismui.

- 15 2022 m. vasario 24 d. raštu apeliacinio teismo pirmininkės pavaduotoja, atsakydama į 2022 m. vasario 7 d. raštą, dalyje, susijusioje su teismo prašymu imtis priežiūros veiksmų dėl V. apygardos teismo pirmininko, kad šis įvykdytų 2021 m. rugsėjo 28 d. apeliacinio teismo nutartį, nurodė, kad jai neatrodo, jog ji galėtų įsikišti šiuo klausimu, nes teismo nutartyje nurodytos informacijos buvo prašoma ne vykdant administracinę priežiūrą, jos tiesiog paprašė teismas. Pirmininkės pavaduotoja taip pat išreiškė nuomonę, kad 2021 m. rugsėjo 28 d. nutartyje **prašomos informacijos, susijusios su kitomis teismo bylomis, apimtis viršija jurisdikcinį ryšį su nagrinėjama byla ir taip kišamasi į teismo pirmininko kompetenciją**. Pirmininkės pavaduotoja nepridėjo 2021 m. spalio 27 d. rašto.
- 16 Atsižvelgdamas į V. apeliacinio teismo pirmininkės pavaduotojos, kuri, apeliacinio teismo nuomone, neteisėtai kišosi į šio teismo įrodinėjimų vertinimo eigą, poziciją, taip pat į administracinės priežiūros veiksmus dėl teisėjos pranešėjos, apeliacinis teismas nusprendė, kad tolesnis susirašinėjimas su teismo institucijomis tik pailgins procesą ir neprisidės prie 2021 m. rugsėjo 28 d. nutarties vykdymo.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 17 Ieškovė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikė argumentą, kad procesas pirmosios instancijos teisme buvo negaliojantis pagal KPC 379 straipsnio 4 punktą, nes šio teismo teisėjų kolegijos sudėtis buvo neteisėta dėl teismo sudėties nekintamumo principo pažeidimo, mat bylą nagrinėjo teisėja J. K. vietoj sistemoje atsitiktinai paskirtos teisėjos pranešėjos E. T. Atsakovė pažymėjo, kad KPC 379 straipsnio 4 punkte nustatoma teismo, o ne konkrečią bylą nagrinėjančios teisėjų kolegijos sudėtis, taigi nėra pagrindo teigti, kad teisėjų kolegijos sudėtis, sudaryta pažeidžiant USP 47a straipsnio ir 47b straipsnio nuostatas, *per se* daro įtaką bylos nagrinėjimo teisėtumui. Prokuroras pareiškė, kad antrosios instancijos teismas neturėjo pagrindo pripažinti procesą negaliojančiu pagal KPC 379 straipsnio 4 punktą dėl USP 55 straipsnio 4 dalies formuluotės, o kitoks požiūris lemtų pirmosios instancijos teismo sprendimo panaikinimą, pakartotinį teisėjo skyrimą atsitiktine tvarka, jau atliktų įrodinėjimo veiksmų kartojimą ir sprendimo, identiško 2019 m. rugsėjo 16 d. sprendimui, priėmimą.

Glaustas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

Pirmojo klausimo pagrindimas

- 18 ESS 19 straipsnyje konkretinamas ESS 2 straipsnyje įtvirtintas teisinės valstybės principas – valstybių narių teismams ir Teisingumo Teismui pavedama užduotis užtikrinti visapusišką Sąjungos teisės taikymą visose valstybėse narėse, taip pat iš šios teisės kylančių asmenų teisių teisminę apsaugą.
- 19 Veiksmingos teisminės apsaugos principas, į kurį daroma nuoroda ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, yra bendrasis Sąjungos teisės principas, kylantis iš valstybėms narėms bendrų konstitucinių tradicijų, be to, jis yra įtvirtintas 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 ir 13 straipsniuose ir patvirtintas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje (Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimai: 2006 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Wilson*, C-506/04, EU:C:2006:587, 51 punktas; 2017 m. vasario 16 d. Sprendimo *Margarit Panicello*, C-503/15, EU:C:2017:126, 37 punktas; 2018 m. vasario 27 d. Sprendimo *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, [35] punktas).
- 20 Pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą kiekviena valstybė narė turi, be kita ko, užtikrinti, kad institucijos, priskirtos prie jos teisių gynimo priemonių Sąjungos teisei priklausančiose srityse sistemos kaip „teismai“, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, ir dėl to galinčios priimti sprendimus dėl Sąjungos teisės taikymo ar aiškinimo, atitiktų veiksmingos teisminės apsaugos reikalavimus (Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimai: 2021 m. gegužės 18 d. Sprendimo *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.*, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, EU:C:2021:393, 190 punktas; 2021 m. balandžio 20 d. Sprendimo *Repubblica*, C-896/19, EU:C:2021:311, [37] punktas).
- 21 Teismų nepriklausomumo reikalavimas, kuris yra neatsiejamas nuo teismo paskirties, yra pagrindinės teisės į veiksmingą teisminę apsaugą ir į teisingą bylos nagrinėjimą esmė, kuri ypač svarbi, nes yra visų teisių, kurias teisės subjektai turi pagal Sąjungos teisę, apsaugos ir valstybių narių bendrų vertybių, nurodytų ESS 2 straipsnyje, tarp jų teisinės valstybės vertybės, išsaugojimo garantas (2021 m. balandžio 20 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimo *Repubblica*, C-896/19, EU:C:2021:311, 51 punktas).
- 22 Remiantis šia nuostata ir ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, valstybės narės nustato teisių gynimo priemones, kad užtikrintų teisės subjektams jų teisių į veiksmingą teisinę gynybą Sąjungos teisei priklausančiose srityse laikymąsi (2018 m. vasario 27 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimo *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, 34 punktas).

- 23 Norint užtikrinti pagal Sąjungos teisę reikalaujamas nepriklausomumo ir nešališkumo garantijas, būtina, kad egzistuočių taisyklės, be kita ko, dėl teismo sudėties, jo narių skyrimo, įgaliojimų trukmės ir nusišalinimo, nušalinimo ir atšaukimo priežasčių, kad teisės subjektams nekiltų jokių pagrįstų abejonių dėl to, ar teismui nedaro įtakos išorės veiksniai, ir dėl jo neutralumo, kai susikerta interesai (2021 m. balandžio 20 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimo *Repubblica*, C-896/19, EU:C:2021:311, 53 punktas).
- 24 Nepriklausomumo reikalavimas apima du aspektus. Pirmasis – išorinis – aspektas reiškia, kad institucija savo funkcijas vykdo visiškai autonomiškai, jos nesaisto jokie pavaldumo ryšiai ir ji negauna jokių nurodymų ar įpareigojimų (Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimai: 2014 m. liepos 17 d. Sprendimo *Torresi*, C-58/13 ir C-59/13, 22 punktas; 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Conсорci Sanitari del Maresme*, C-203/14, 19 punktas), dėl to yra apsaugota nuo išorinės įtakos ar spaudimo, kurie gali kelti grėsmę jos narių sprendimų laisvei, kiek tai susiję su jiems nagrinėti pateikiamomis bylomis (Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimai: 2006 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Wilson*, C-506/04, 51 punktas; 2014 m. spalio 9 d. Sprendimo *TDC*, C-222/13, 30 punktas; 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Conсорci Sanitari del Maresme*, C-203/14, 19 punktas). Antrasis – vidinis – aspektas papildo nešališkumo sąvoką ir reikalauja laikytis vienodo požiūrio bylos šalių ir jų atitinkamų interesų, susijusių su bylos dalyku, atžvilgiu. Šis aspektas reikalauja objektyvumo ir jokio suinteresuotumo bylos baigtimi nebuvimo, išskyrus, kad ginčas būtų išspręstas griežtai laikantis teisės normų (Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimai: 2006 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Wilson*, C-506/04, 52 punktas; 2014 m. spalio 9 d. Sprendimo *TDC*, C-222/13, 31 punktas ir 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Conсорci Sanitari del Maresme*, C-203/14, 20 punktas).
- 25 Reikalavimas, kad teismas būtų įsteigtas pagal įstatymą, yra susijęs su reikalavimu, kad teismas būtų nepriklausomas ir nešališkas, nes teismų sistema turėtų būti reguliuojama įstatymais ir nepriklausoma nuo vykdomosios valdžios, o abu reikalavimai yra teisinės valstybės principo dalis ir rodo pasitikėjimą, kuri demokratiniėje visuomenėje turėtų kelti teismai (2019 m. kovo 12 d. EŽTT sprendimo *A. prieš Islandiją*, peticijos Nr. 26374/18, 99 punktas).
- 26 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, kyla pirmajame klausime išreikšta abejonė, ar pirmosios instancijos teismas, kuriame bylą nagrinėja vienas teisėjas, paskirtas akivaizdžiai pažeidžiant nacionalinės teisės nuostatas dėl bylų paskirstymo, kolegijų sudarymo ir jų sudėties pakeitimo, yra pagal įstatymą iš anksto įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas, užtikrinantis veiksmingą teisinę gynybą.
- 27 Visų pirma problema susijusi su tuo, ar sąvoka „pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas“ apima ir sąvokas „teismo sudėtis“ arba „bylą nagrinėjančio teismo sudėtis“, kiek tai susiję su šios sudėties nustatymo būdą.

- 28 Sąvokos „teismo sudėtis“ apibrėžties nėra nei nacionalinėje, nei Europos Sąjungos teisėje. Lenkijos teisėje sąvoka „teismo sudėtis“ patikslinama nurodant bylą nagrinėjančios teisėjų kolegijos narių skaičių. Pirmosios instancijos teisme nagrinėjamos bylose pagal teisės nuostatas paprastai bylą nagrinėja vienas teisėjas (KPC 47 straipsnio 1 dalis). Išimtys taikomos tam tikrų kategorijų byloms, kuriose bylą nagrinėja kolegija, susidedanti iš teisėjo pirmininko ir dviejų prisiekusiųjų (KPC 47 straipsnio 2 dalis), arba teismo pirmininkui suteikiama teisė nurodyti, kad bylą nagrinėtų trijų teisėjų kolegija, jeigu jis mano, kad tai tikslinga dėl ypatingo bylos sudėtingumo ar precedentinio pobūdžio (KPC 47 straipsnio 3 dalis).
- 29 Siekiant, kad teismas būtų įsteigtas pagal įstatymą, nepriklausomas ir nešališkas, reikalaujama, kad jo sudėtį sudarytų teisėjai, kurie teisėtai priima sprendimus šiame teisme, šioje instancijoje ir šioje byloje. Kiekvienas kolegijos narys turi atitikti nurodytus požymius.
- 30 Nacionalinėje teisėje galioja teismo sudėties nekintamumo principas (USP 47a straipsnio 1 dalis). Jis grindžiamas tuo, kad bylos teisėjams ir teisėjams stažuotojams skiriamos atsitiktine tvarka, atsižvelgiant į tam tikras bylų kategorijas. Tai įstatymo lygio principas, kurio esmę sudaro teismo sudėties pastovumas (nekintamumas) nuo teismo kolegijos suformavimo atsitiktinai paskiriant teisėjus momento per visą bylos nagrinėjimo laiką (KPC 323 straipsnis) (žr. SN (*Sąd Najwyższy* – Aukščiausiasis Teismas) nutarimus: 2019 m. gruodžio 5 d. nutarimą III 1 ir 2021 m. liepos 1 d. nutarimą III CZP 36/20).
- 31 Atsitiktinis bylų paskirstymas teisėjams ir teisėjams stažuotojams pagal atskiras bylų kategorijas vykdomas per informacinių ir ryšių technologijų sistemą, skirtą byloms ir užduotims atsitiktinai paskirstyti naudojant atsitiktinių skaičių generatorių (Atsitiktinio bylų paskirstymo sistema) (2015 m. taisyklių 43 straipsnio 1 dalis, 2019 m. taisyklių [2] straipsnio 16 punktas).
- 32 Nukrypimai nuo atsitiktine tvarka sudarytos sudėties nekintamumo principo griežtai apibrėžti įstatyme (konkrečiai – USP 47b straipsnyje, pagal kurį teismo sudėtis gali būti keičiama tik tuo atveju, kai bylos neįmanoma išnagrinėti esama sudėtimi arba yra ilgalaikių kliūčių nagrinėti bylą esama sudėtimi) ir įgyvendinimo nuostatose (2015 m. taisyklių 49 straipsnyje ir 52c straipsnyje). Aukščiausiojo Teismo jurisprudencijoje pažymima, kad vien nukrypimas nuo teisėjo paskyrimo byloje taisyklių nereiškia, kad teismo sudėtis yra neteisėta (žr. 2021 m. vasario 16 d. Aukščiausiojo Teismo nutarimą III CZP 9/20).
- 33 Šis požiūris grindžiamas prielaida, kad teismo sudėtis nustatoma įstatymu, o 2015 m. ir 2019 m. taisyklių nuostatos susijusios tik su tuo, kaip bylą nagrinėjančio teismo sudėtis nustatoma paskiriant teisėją per informacinių ir ryšių technologijų sistemą, skirtą byloms ir užduotims atsitiktinai paskirstyti. Kiekvienas atitinkamo teismo teisėjas yra kvalifikuotas išspręsti bylą, kad ir kokių būdu jis buvo paskirtas ją nagrinėti. Todėl, nepaisant trūkumų, susijusių su teismo sudėties nustatymu, teismas vis tiek yra pagal įstatymą įsteigtas teismas, nes

teisėjas ir toliau lieka teisėju ir sudaro teismo sudėtį. Posėdžių skyrimas civilines bylas nagrinėjantiems teisėjams pagal abėcėlinį teisėjų sąrašą yra tik organizacinio pobūdžio, o normų, kurios yra tik organizacinio ir instrukcinio pobūdžio, pažeidimas nereiškia, kad teismo sudėtis neteisėta (žr. 2021 m. vasario 16 d. Aukščiausiojo Teismo nutarimą III CZP 9/20).

- 34 Apeliacinio teismo vertinimu, galima teigti, kad vien (atsitiktinis, nesąmoningas, netyčinis, klaidingas) nuostatų dėl bylą nagrinėjančio teismo sudėties suformavimo atsitiktine tvarka pažeidimas nesudaro prielaidų konstatuoti, kad šio teismo sudėtis neatitinka įstatymo (KPC 379 straipsnio 4 dalis), todėl pripažintina, kad taip nustatytos sudėties teismas yra pagal įstatymą iš anksto įsteigtas teismas (Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis). Kitokia situacija susiklosto, kai bylą išnagrinėjęs teismas, kurio sudėtyje buvo teisėjas, paskirtas nagrinėti bylą, buvo suformuotas šiurkščiai (sunkinančiomis aplinkybėmis) pažeidžiant nacionalinės teisės nuostatas dėl bylų paskirstymo, kolegijų sudarymo ir sudėties pakeitimo.
- 35 **Nuostatos dėl teismo sudėties ir šios sudėties nustatymo grindžiamos aukščiausiu tikslu užtikrinti teismų nepriklausomumą, taigi vengti teisėkūros ir vykdomosios valdžios institucijų įtakos, visų pirma dėl konkretaus teisėjo paskyrimo nagrinėti bylą ir atitinkamo teismo teisėjų tarpusavio susitarimų dėl to, kuris iš jų nagrinės konkrečią bylą.** Nors valstybės narės turi diskreciją pasirinkti, kaip formuoti teismo sudėtį pagal nacionalinės teisės nuostatas, jeigu tokios nuostatos buvo įtvirtintos, teismo nepriklausomumas turi būti pakankamai užtikrintas (žr. 2019 m. birželio 27 d. generalinio advokato E. Tanchev išvados, C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, 129 punktą). Šios garantijos – apeliacinio teismo nuomone – apima ne tik įstatymų leidžiamąją ir vykdomąją, bet ir teisminę valdžią.
- 36 Apeliacinio teismo nuomone, **negalima pagrįstai manyti, kad teismo nepriklausomumas (nešališkumas) bus išsaugotas, kai patys šio teismo teisėjai – siekdami įgyvendinti savo ar kieno nors kito interesus, naudodamiesi nacionalinės teisės institutais neteisėtiems tikslams – formuoja bylą nagrinėjančio pagal įstatymą įsteigto teismo sudėtį, šiurkščiai pažeisdami nacionalinės teisės nuostatas dėl bylų paskirstymo, kolegijų sudarymo ir jų sudėties pakeitimo.**
- 37 Teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pagrindą sudaro garantijos, apibrėžiančios galimybę kreiptis į pagal įstatymą įsteigtą teismą ir susijusios su jo sudėties formavimu, o jas pažeisti turėtų būti galima tik išimtiniais atvejais, taip pat kalbant apie veiksmus be trūkumų. Todėl pripažintina, kad teisė į pagal įstatymą įsteigtą nepriklausomą ir nešališką teismą apima ir teismo sudėtį, suformuotą pagal nacionalinės teisės aktus taip, kad būtų užtikrintas jo nepriklausomumas ir stabilumas. **Ši sąlyga gali būti įvykdyta tik tuo atveju, jei teisėjas paskiriamas į teismo sudėtį (kaip vienas teisėjas ar kelių teisėjų kolegijos narys) pagal nacionalinės teisės nuostatas, o keisti teisėją leidžiama neperžengiant šių nuostatų ribų, nepaisant to, kad tai yra organizacinės ir įgyvendinimo nuostatos.**

- 38 Kadangi teisėjo paskyrimo į bylą nagrinėjančio teismo sudėtį ir jo pakeitimo būdą reglamentuoja tam tikros nacionalinės teisės normos, **šių normų laikymasis turi esminę reikšmę nustatant, ar teismas, įskaitant konkrečią jo sudėtį, yra pagal įstatymą įsteigtas teismas.** Nors visi šio teismo teisėjai turi atitinkamą kompetenciją ir vienodą teisę nagrinėti bylas, svarbiausią ir garantinę reikšmę šalims turi tai, kad byla lieka teisėjui pranešėjui, kuriam ji buvo paskirta atsitiktine tvarka pagal nustatytas dabų skirstymo taisykles, naudojantis informacinių technologijų įrankiu – atsitiktinių skaičių generatoriumi. **Visų pirma tai yra svarbu teismo nepriklausomumo garantijų požiūriu, įskaitant jo nepriklausomumą nuo administracijos, kaip antai skyriaus pirmininko ar pirmininko pavaduotojo, ir jo nešališkumą.** Todėl, jeigu nagrinėjamų taisyklių pažeidimas yra šiurkštus, tai reiškia, kad garantijos labai sumažėja. Tai, kad bylą nagrinėja teisėjas, ją nagrinėti paskirtas šiurkščiai pažeidžiant nacionalinės teisės nuostatas dėl bylų paskirstymo, kolegijų sudarymo ir jų sudėties pakeitimo, daro poveikį piliečių ir visuomenės pasitikėjimui teismu kaip nepriklausoma ir nešališka institucija, taip pat šalims suteiktoms garantijoms.
- 39 Apeliacinis teismas nusprendė, kad pirmosios instancijos teismo sudėties pakeitimas byloje XVI GC 932/18 – pavedant ją nagrinėti teisėjai J. K. vietoj teisėjos E. T., kuri buvo atrinkta nagrinėti šią bylą SLPS sistemoje – buvo padarytas šiurkščiai pažeidžiant nacionalinės teisės nuostatas dėl bylų paskirstymo, kolegijų sudarymo ir jų sudėties pakeitimo, t. y. USP 47b straipsnio 1 dalį, siejamą su 2015 m. taisyklių 52c straipsnio 4 dalimi.
- 40 Pirma, teisėjo pranešėjo atostogos dėl asmeninių priežasčių paskirto posėdžio dieną nėra priežastis, dėl kurios negalima nagrinėti bylą esama sudėtimi, ar ilgalaike kliūtis nagrinėti bylą esama sudėtimi (USP 47b straipsnio 1 dalis). Jos gali būti pagrindas teisėjų kolegijai, paskirtai pagal pavadavimo planą arba budėjimo planą, imtis veiksmų, jei to reikia siekiant proceso veiksmingumo, o teisėjų kolegija, kuriai byla buvo paskirta, negali to padaryti (USP 47b straipsnio 2 dalis). Aukščiausiojo Teismo jurisprudencijoje pripažįstama, kad suplanuotos kasmetinės atostogos (Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 16 d. nutarimas III CZP 9/20) ar net teisėjo perkėlimas be jo sutikimo į kitą teismo skyrių dėl pasikeitusio darbo krūvio (Aukščiausiojo Teismo 2020 m. vasario 28 d. nutartis III CSK 225/19) nesudaro pagrindo nukrypti nuo teismo sudėties nekintamumo principo.
- 41 Byloje XVI GC 932/18 nebuvo neįmanoma bylą išnagrinėti esama sudėtimi ir nebuvo ilgalaike kliūtis nagrinėti bylą esama sudėtimi. Byla XVI GC 932/18 buvo nagrinėjama per tris jai nagrinėti numatytus posėdžius. Net darant prielaidą, kad 2019 m. kovo 25 d. buvo pagrindas bylą išnagrinėjusiam teismui, kurį sudarė pagal pavadavimo planą paskirta teisėja J. K., imtis veiksmų, tai nebuvo kliūtis, kad vėlesniuose posėdžiuose šioje byloje teismo sudėtį sudarytų teisėja E. T., jeigu jos neatvykimą lėmė atostogos dėl asmeninių priežasčių.
- 42 Antra, apeliacinio teismo vertinimu, teisėja J. K. nepateikė rašytinio pareiškimo, kad perėmė nagrinėti bylą XVI GC 932/18, pagal 2015 m. taisyklių 52c straipsnio

4 dalį. Be to, V. apygardos teismo XVI komercinių bylų skyriaus raštinės vedėjo 2021 m. gegužės 19 d. tarnybiniame pranešime esantis teiginys, kad teisėjos J. K. 2019 m. kovo 25 d. nurodymas dėl bylos XVI GC 932/18 perėmimo nagrinėti per klaidą buvo pridėtas prie kitos bylos medžiagos, neatitinka tikrovės.

- 43 Trečia, teisėjo pranešėjo pakeitimas byloje XVI GC 932/18 nebuvo atsitiktinis. 2019 m. vasario 7 d. nurodymu posėdžio data iš 2019 m. kovo 11 d. pakeista į 2019 m. kovo 25 d. Šio nurodymo priėmimo dieną pavadavimų planas pagal taisykles jau turėjo būti parengtas (vėliausiai iki 2019 m. sausio 31 d.). Nėra jokių įrodymų, kad šis planas buvo parengtas po nurodymų, kuriais buvo pakeistos posėdžių datos byloje XVI GC 932/18, priėmimo. Kitaip tariant, 2019 m. vasario 7 d. nurodymo priėmimo dieną teisėja E. T., kaip XVI komercinių bylų skyriaus pirmininkės pavaduotoja, žinojo, kad teisėja J. K. pagal pavadavimo planą 2019 m. kovo 25 d. atliks pavaduojančios teisėjos funkcijas. Todėl byloje XVI GC 932/18 posėdžio data buvo nustatyta pakeičiant anksčiau nustatytą bylos nagrinėjimo datą ir nenurodant tam jokių priežasčių (šalys neprašė pakeisti bylos nagrinėjimo datos) bei nenurodant teisėjo pranešėjo, kuris nagrinės bylą 2019 m. kovo 25 d.
- 44 Ketvirta, teisėjo pranešėjo pakeitimas byloje XVI GC 932/18 buvo sąmoningas. Teisėjai E. T. paskyrus posėdį 2019 m. kovo 25 d., t. y. teisėjos J. K. pavadavimo dieną, ir išėjus atostogų dėl asmeninių priežasčių, buvo siekiama sudaryti regimybę, kad egzistuoja USP 47b straipsnio 1 dalyje nustatytos prielaidos. Dėl šių veiksmų teisėja J. K., kaip pavaduojanti teisėja, išnagrinėjo visas 2019 m. kovo 25 d. numatytas bylas. Tokiu atveju informacinių technologijų įrankis pavaduojančiam teisėjui turėtų paskirti viena tos pačios kategorijos byla mažiau. O pagal 2015 m. taisykles skyriaus pirmininkas turi nurodyti naudojantis informacinių technologijų įrankiu paskirti papildomą tos pačios kategorijos bylą, jei bylą baigė nagrinėti pavaduojantis teisėjas. Byloje XVI GC 932/18 tokia situacija nesusidarė. SLPS sistemoje matyti, kad joje teisėjas pranešėjas nebuvo pakeistas. Iki pirmosios instancijos teismo sprendimo priėmimo SLPS sistemoje kaip teisėja pranešėja byloje XVI GC 932/18 buvo nurodyta teisėja E. T.
- 45 Penkta, teisėja pranešėja byloje XVI GC 932/18 buvo pakeista turint konkretų tikslą. Teisėjų bendruomenei tokie veiksmai yra aiškūs. Esant aprašytoms faktinėms aplinkybėms, dėl to, kad teisėja J. K. perėmė nagrinėti bylas, paskirtas 2019 m. kovo 25 d. (įskaitant bylą XVI GC 932/18), faktiškai sumažėjo teisėjos E. T. nagrinėjamų bylų skaičius. Atsižvelgiant į tai, kad darbuotojas per kalendorinius metus turi teisę į keturių dienų atostogas dėl asmeninių priežasčių, o apygardos teismo teisėjas per vieną posėdžio dieną išnagrinėja nuo penkių iki aštuonių bylų, teisėjos E. T. nagrinėjamų bylų skaičius galėjo sumažėti net 20–36 bylomis.
- 46 Šešta, pagal faktines aplinkybes negalima nustatyti kriterijų, kuriais remdamasi teisėja E. T. pasirinko bylą XVI GC 932/18 nagrinėti 2019 m. kovo 25 d., kad ją perimtų nagrinėti teisėja J. K.

- 47 Šioje vietoje apeliacinis teismas atkreipia dėmesį į tokio elgesio toleravimo pavojų. Teoriškai negalima atmesti, kad bylos, susijusios su dideliu visuomenės susidomėjimu, atveju teisėjai tarpusavyje susitaria, jog vienam teisėjui paskirtą bylą perims kitas teisėjas, tuo pagrindu, kad ji bus paskirta kito teisėjo budėjimo dieną, o pastarasis perims nagrinėti bylą dėl to, kad teisėjas pranešėjas, paskirtas nagrinėti bylą informacinių ir ryšių technologijų sistemoje, skirtoje teismo byloms ir užduotims atsitiktinai paskirstyti naudojant skaičių generatorių, tą dieną pasinaudojo atostogomis dėl asmeninių priežasčių.
- 48 Septinta, apeliacinis teismas atkreipia dėmesį į netipiską administracinių institucijų elgesį procesinių veiksmų, kurių civiliniame procese ėmėsi teisėja pranešėja siekdama nustatyti teismo sudėties pakeitimo priežastis byloje XVI GC 932/18, požiūriu, konkrečiai: 1) V. apygardos teismo XVI komercinių bylų skyriaus pirmininkė siuntė V. apeliacinio teismo sprendimus V. apeliacinio teismo pirmininkui, kad šis su jais susipažintų; 2) V. apeliacinio teismo pirmininko pavaduotojas susipažino su 2021 m. gegužės 11 d. nutartimi įstatyme nenustatytu būdu; 3) V. apygardos teismo XVI komercinių bylų skyriaus pirmininkė nepateikė paaiškinimų dėl teisėjos E. T. nepateisinamo neatvykimo į darbą priežasčių ir ėmėsi šių veiksmų tik po to, kai V. apeliacinis teismas apie tai pranešė prokurorui; 4) V. apeliacinio teismo 2021 m. rugsėjo 28 d. nutartis nebuvo įvykdyta; 5) V. apeliacinio teismo pirmininko pavaduotojas administracinės priežiūros veiksmais įsikišo į įrodymų rinkimo eigą ir įvertino 2022 m. rugsėjo 28 d. V. apeliacinio teismo nutartį kaip viršijančią bylą išnagrinėjusio teismo jurisdikcijos ribas, o tai sudarė pagrindą V. apygardos teismo pirmininkui atsisakyti vykdyti šią nutartį; 6) V. apeliacinio teismo pirmininko pavaduotojas pranešė apie ketinimą įsikišti administracinės priežiūros veiksmais, kuriais siekiama patikrinti bylos paskyrimo teisėjai J. K. teisėtumą, tik po to, kai apeliacinis teismas informavo apie ketinimą pateikti teisinį klausimą Europos Sąjungos Teisingumo Teismui.

Antrojo klausimo pagrindimas

- 49 Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, būtų aktualus ir atsakymas į antrąjį klausimą.
- 50 Siekiant užtikrinti, kad antrosios instancijos teismas galėtų garantuoti veiksmingą teisminę apsaugą, kaip reikalaujama pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, itin svarbu, kad jis išliktų nepriklausomas, kaip tai patvirtinta Chartijos 47 straipsnio antroje pastraipoje, kurioje, be kitų su pagrindine teise į veiksmingą gynybą susijusių reikalavimų, numatytas reikalavimas užtikrinti teisę į tai, kad bylą išnagrinėtų „nepriklausomas“ teismas (2021 m. gegužės 18 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimo *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.*, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, EU:C:2021:393, 194 punktas).

- 51 Valstybių narių teisingumo sistemos organizavimas priklauso šių valstybių narių kompetencijai. Vis dėlto įgyvendindamos šią kompetenciją valstybės narės turi laikytis iš Sąjungos teisės joms kylančių įpareigojimų. Tai pasakytina, be kita ko, apie nacionalinės teisės nuostatas, susijusias su atitinkama teismo sudėties teismine priežiūra (žr. 2021 m. balandžio 20 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimo *Repubblica*, C-896/19, EU:C:2021:311, 48 punktą).
- 52 Aukščiausiojo Teismo jurisprudencijoje pripažįstama, kad bylą nagrinėjančio teismo sudėties formavimas pažeidžiant nuostatas dėl bylų paskirstymo, taip pat kolegijų sudarymo ir jų sudėties pakeitimo gali būti pagrindas taikyti KPC 379 straipsnio 4 dalyje nustatytą sankciją (žr. 2019 m. gruodžio 5 d. Aukščiausiojo Teismo nutarimą III UZP 10/19; 2021 m. vasario 16 d. Aukščiausiojo Teismo nutarimą III CZP 9/20). Ši sankcija patenka į antrosios instancijos teismo teisminės kontrolės sritį ir yra vienintelė tinkama reakcija siekiant užtikrinti veiksmingą teisminę apsaugą.
- 53 Tai, kad antrosios instancijos teismas pripažino procesą pirmosios instancijos teisme negaliojančiu, lemia skundžiamo sprendimo panaikinimą, bylos nagrinėjimo nutraukimą, kiek procesas joje yra negaliojantis, ir šiame teisme atliktų procesinių veiksmų pripažinimą negaliojančiais, o taip pat – priešingai, nei mano prokuroras – bylos perdavimą nagrinėti teisėjai E. T., kaip SLPS sistemoje į teismo sudėtį paskirtai teisėjai.
- 54 Po to, kai 2020 m. vasario 14 d. įsigaliojo pakeitimo įstatymas, Aukščiausiasis Teismas 2021 m. vasario 16 d. priėmė nutarimą III CZP 9/20, pagal kurį apeliaciniam skundui nagrinėti paskirto teismo sudėties nekintamumo principo pažeidimas, pasireiškiantis nepagrįstu pavadojančio teisėjo, kuris nėra teisėjas pranešėjas, paskyrimu, gali lemti bylą nagrinėjančio teismo sudėties neteisėtumą (KPC 379 straipsnio 4 dalis). Iš nutarimo motyvų matyti, kad Aukščiausiasis Teismas priėmė tokį sprendimą remdamasis teisiniu reglamentavimu, buvusiu iki USP 55 straipsnio 4 dalies įsigaliojimo, akivaizdžiai neatsižvelgdamas į pakeitimo įstatymo 8 straipsnio turinį.
- 55 Apeliacinis teismas aiškina, kad veiksmingos teisminės apsaugos užtikrinimas šalims tuo atveju, kai bylą nagrinėjančio teismo sudėtis formuojama pažeidžiant bylų paskirstymo, kolegijų sudarymo ir jų sudėties pakeitimo nuostatas, kaip numatytas pagal KPC 379 straipsnio 4 punkte, esant dabartiniam teisiniam reglamentavimui yra neįmanomas dėl USP 55 straipsnio 4 dalies, siejamos su pakeitimo įstatymo 8 straipsniu, turinio.
- 56 Darytina išvada, kad apeliacinis teismas netenka galimybės taikyti veiksmingą teisinę sankciją, nustatytą KPC 379 straipsnio 4 punkte, jeigu nustato, kad bylą nagrinėjančio teismo sudėtis buvo suformuota akivaizdžiai pažeidžiant nacionalinės teisės nuostatas dėl bylų paskirstymo, kolegijų sudarymo ir jų sudėties pakeitimo.

57 Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nusprendė, kad tikslinga pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui pirmiau nurodytus teisinius klausimus. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siūlo į pateiktus klausimus atsakyti taip:

1. Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnis, 6 straipsnio 1 ir 3 dalys ir 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejami su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinami taip, kad Europos Sąjungos valstybės narės pirmosios instancijos teismas, sudarytas iš vieno to teismo teisėjo, nagrinėti bylą paskirto akivaizdžiai pažeidžiant nacionalinės teisės nuostatas dėl bylų paskirstymo, kolegijų sudarymo ir jų sudėties pakeitimo, nėra pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas, užtikrinantis veiksmingą teisinę gynybą.
2. Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnis, 6 straipsnio 1 ir 3 dalys [ir] 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejami su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama taikyti nacionalinės teisės nuostatas, kaip antai 2001 m. liepos 27 d. Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo <...> 55 straipsnio 4 dalies antrą sakinį, siejamą su 2019 m. gruodžio 20 d. Įstatymo, kuriuo iš dalies keičiamas Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymas, Aukščiausiojo Teismo įstatymas ir kai kurie kiti įstatymai <...>, 8 straipsniu, tiek, kiek jomis antrosios instancijos teismui draudžiama pagal 1964 m. lapkričio 17 d. Civilinio proceso kodekso 379 straipsnio 4 punktą pripažinti negaliojančiu procesą nacionaliniame pirmosios instancijos teisme dėl to, kad šio teismo sudėtis neteisėta, teismas netinkamai suformuotas ar kad jame posėdžiavo asmuo, neįgaliotas ar nekompetentingas priimti sprendimą, pripažinimą negaliojančiu taikant kaip teisinę sankciją, užtikrinančią veiksmingą teisinę gynybą, kai teisėjas nagrinėti bylą paskirtas akivaizdžiai pažeidžiant nacionalinės teisės nuostatas dėl bylų paskirstymo, kolegijų sudarymo ir jų sudėties pakeitimo.